

Juhász Lászlóné Mátrai Judit (1941–1996)

Mindig elszorul a szívünk, amikor meg kell emlékeznünk valakiről, aki sokáig az életünkhöz tartozott, majd itt hagyott bennünket. Először testi mivoltában jelenik meg szemünk előtt, aztán felmerülnek a közös munka, a vele folytatott megbeszélések, beszélgetések emlékei, olyan élményeké, amelyeket amíg élünk, élünk nem fogunk elfelejteni. Akarva-nem akarva mérlegeljük kapcsolatunk tartalmát, meggondoljuk, miért volt számunkra oly kedves a soha vissza nem térő, miben alkotott nagyot, maradandót, számba vesszük emberi magatartását, és ezek közül az utókor számára kiemeljük azt, amit a legfontosabbnak ítélünk.

Juhász Jutka esetében ezzel a gondolatmenettel holtpontra jutunk.

1971-ben ismerkedtünk meg. Ő nemrég került a könyvtárba, szerzőgázó munkakört betöltve, köztük a kiadványok technikai szerkesztését, nyomdai felügyeletét ellátva. Én új munkakörömben – az első alkalommal szerkesztett Évkönyvvel –, mivel éppen az említett területeken bizonyultam tehetetlennek, felkerestem őt. Első benyomásom az volt, hogy ilyen nyílt és tiszta arcú embert talán még nem is láttam. Tárgyalásunk hivatalos hangnemben folyt le, felsorolta tennivalóit, mindegyik időtartamát közölve, és megadott egy öt hét múlva esedékes dátumot, amikor az Évkönyvre sort tud kérteni. Aznap be is jött hozzám, „betanított”, egy hét múlva pedig hozta a nyomdakész kéziratot. Ez is – mint minden munkája – kifogástalan volt.

Meg kell mondjam, hogy sokat tanultam tőle: állhatatosságot, rendszerességet, a nyugalom minden helyzetben való megőrzését – és persze a technikai tudnivalók rejtélyét is.

Ahogy nőtt munkaköröm és szaporodott kiadványaink száma, úgy vált egyre szorosabbá a kettőnk közötti kapcsolat és mélyült el őszinte barátsággá.

Megtudtam, hogy nehéz gyerekkora után munka mellett végezte el az egyetemet, csakúgy, mint később férje is. Csodáltam, hogy akkor még súlyosan beteg kisfia mellett úgy tudott mindenben helytállni, hogy aggodalmát, kétségbeesését senki sem vette észre. De, ha lassan is, könnyebbé váltak hétköznapjai.

Fia gyógyultával életének nyugodt korszaka következett. Átkerült a Bibliográfiai Osztályra, ahol képességeinek megfelelő munkát végezhetett, harmonikus házassága, tehetséges fia miatti jogos büszkesége egyre boldogabbá tették. Szerette a természetet, minden hétvégét a budai hegyekben töltötte családjával, és örült mindennek, ami szép és jó, hétfőre szinte kivirágzott kis mezei csokraival együtt.

Igazi egyénisége, emberi nagysága azonban a könyvtár munkatársai előtt akkor vált ismertté és elismertté, amikor 1992 szeptemberének elején a Személyzeti Osztály vezetését bízta rá Jóború Magda főigazgató. A „személyzetisek” akkor még nem voltak feltétlenül népszerűek, de neki ezt teljes mértékben sikerült elérni.

Kitűnő emberismerettel rendelkezett, nagy empátiával és végtelen jóindulattal. Egyéni véleménye mindenkiről volt (még ma is eszembe jut egy-egy munkatársunkról megfogalmazott kitűnő jellemzése), de érzelmei soha nem befolyásolták döntéseit. Az igazság és a segítőkészség határozta meg minden lépését. Vállalta a népszerűtlen intézkedéseket is, véleményét nyíltan megmondva annak, akivel szemben komoly kifogása merült fel.

Talán érthetetlen az őt már nem ismerők számára ez a határozott jellemzés, amit leírt soraim tükröznek. De ennek megvan a maga magyarázata. Bármilyen legyen is bárkinek a véleménye a hetvenes–nyolcvanas évek Széchényi Könyvtáráról, egyet nem vonhat kétségbe: a fiatalossággal való törődés intenzitása, a tudományos könyvtárosi pályára való felkészítés tervszerűsége soha nem került olyan tudatosan előtérbe, mint ezekben az években. Ezt képviselte az Évkönyv és az OSZK Híradó szerkesztőbizottsága, csakúgy mint az erre elkötelezett, kitűnő összetételű ifjúsági bizottság is. Mint mindhárom testületben érdekelt, nagyon sokat tárgyaltam, beszélgettem Jutkával, e „mozgalom” egyik élharcosával és támogatójával, aki az utánpótlás-nevelést legfontosabb feladatai közé sorolta. Sokan nem is tudják, hogy mit tett értük, mit köszönhetek vagy köszönhetnek neki.

Pályájának, családi boldogságának csúcspontján volt, amikor teljesen váratlanul és megdöbbentő körülmények között értesült szeretett férje elvesztéséről.

A nagy csapást hihetetlenül fegyelmezetten viselte el, látszólag ott folytatta életét, ahol azt abbahagyta. Hosszú évek után beszélt nekem először arról, hogy soha nem tudja kiheverni azt a veszteséget, ami társa elvesztésével érte. Akkor jutott először eszembe az, hogy a fia iránti végtelen szeretete adhatott számára erőt fájdalom eltitkolására, az apa elvesztését elviselhetővé tételére. Szerencséjére Gábor is tudatosan segítette anyját, a kettőjük közti mindig szeretetteljes kapcsolat most annyira elmélyült, hogy mindketten bele tudtak nyugodni a megváltoztathatatlanba. Csodára méltó volt kettejük összetartása.

Súlyos betegségével azonban magára maradt. Szinte az utolsó pillanatig titkolta állapotát, nehogy fia, aki egyéves ösztöndíjat kapott az Egyesült Államokba, lemondjon erről a lehetőségéről. Hosszas vívódás után – reménytelen állapotának tel-

jes tudatában – karácsonykor édesanyja még meglátogatta állapotáról mit sem sejtő gyermekét, vele töltötte utolsó karácsonyát és járta sorra New York csodálatos műzeumait.

Hazatérte után, utolsó találkozásunkkor lelkesen mutatta meg a magával hozott fényképeket, prospektusokat, és amikor kiment a szobából, visszafordulva azt mondta: „a jövő héten hozom a többit is”. De erre már nem kerülhetett sor.

Úgy távozott a világból, ahogy élt. Türelemmel viselte testi, lelki szenvedését, senkit sem terhelt saját bajaival. Elképzelni sem tudjuk, hogy mit jelenthetett számára az élete értelmét, tartalmát jelentő fiától való elválás, a lemondás arról, hogy nem ismerheti meg leendő menyét, nem áraszthatja el szeretetével unokáit, hogy mindent elveszít, amire egész életében annyira vágyott, és előre örült a sok jónak, amit a jövő – hite szerint – ígért.

Talán a szeretet segítette? Ismét az munkált lelkében, hogy az őt szeretők helyzetét könnyítse? Ezt már nem fogjuk megtudni soha.

Csak az biztos, hogy egy rendkívüli embert vesztettünk el, aki mindig hiányozni fog azoknak, akik őt ismerték, és akik meg sem tudták neki köszönni azt a sok jót, amit mindnyájunkkal tett.

Németh Mária